

УДК.336:631.11

DOI: 10.36550/2522-9230-2022-13-223-226

Слюсаренко Сергій Вікторович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права
Національного університету біоресурсів і природокористування України.
e-mail: sergiy.sliusarenko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6718-222X>

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті сформовано поняття та розкрито зміст управлінської діяльності із забезпечення фінансування суб'єктів аграрного господарювання. Визначені суб'єкти, механізм, види та форми управлінської діяльності із державної підтримки фінансування суб'єктів аграрного господарювання. Розкриті функції управління суб'єктом державного сектору економіки. Встановлено, що сучасне державне управління фінансами охоплюється різними прийомами та способами управлінської діяльності, що не виключає застосування заходів владного впливу з боку публічної адміністрації й передбачає процес втручання держави при мобілізації, розподілу і використання фінансових коштів та здійснення фінансового контролю. Це у свою чергу вимагає від виконавчих органів здійснення різноманітних управлінських дій, мета яких полягає у впорядкуванні та узгодженні дій суб'єктів і об'єктів органів виконавчої влади, покликаних забезпечити публічними фінансами суб'єктів аграрного господарювання, в обсязі їх повноважень та порядку визначеному законом.

Ключові слова: управлінська діяльність, суб'єкти аграрного господарювання, бюджет, фінансування.

Sliusarenko S. ADMINISTRATIVE ACTIVITIES IN PROVIDING FINANCING OF AGRICULTURAL MANAGEMENT ENTITIES

The article defines the concept and reveals the content of management activities to ensure financing of agricultural entities. The entities, mechanism, types and forms of management activities related to state support for the financing of agricultural entities are defined. The management functions of the entity of the state sector of the economy are disclosed. It has been established that modern state financial management is covered by various methods and methods of management activity, which does not exclude the use of measures of power influence on the part of the public administration and involves the process of state intervention in the mobilization, distribution and use of financial funds and the implementation of financial control. This, in turn, requires the executive bodies to carry out various management actions, the purpose of which is to organize and coordinate the actions of subjects and objects of executive authorities, called to provide public finances to subjects of agrarian management, within the scope of their powers and in the order determined by law .

Key words: management activity, subjects of agricultural management, budget, financing.

Постановка проблеми. Управління фінансами неможливе без людської спільноти. Потреба в управлінні існує в будь-якій людській спільноті. Мова йде про соціальне управління, яке є найважливішим інститутом самозбереження та постійного оновлення суспільного життя. Сутність управління розкривається в діяльності, яка за своїм змістом є впливом на волю і поведінку людей, їх взаємини і спільні дії.

Не є виключенням із цього переліку й управлінська діяльність із забезпечення фінансування суб'єктів аграрного господарювання, що потребують подальшого розвитку в умовах адміністративної та земельної реформи і децентралізації публічного управління. Усе це і обґрунтовує актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. До проблеми управлінської діяльності із забезпечення фінансування суб'єктів аграрного господарювання звертали свої погляди учені А.Мокрицька, А. Бухтіарова, А. Пахненко, І. Белова, Н. Дехтяр, О. Дейнека, О. Люта, Н. Пігуль та ін. Проте, вони аналізовану нами тему прямо не досліджували, а зосереджували свої наукові пошуки на більш загальних чи суміжних відносинах.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного, аграрного і фінансового права, діючого законодавства та думок на цю проблематику вчених сформулювати поняття та розкрити зміст управлінської діяльності із забезпечення фінансування суб'єктів аграрного господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під загальним терміном «управління» розуміють свідомий вплив суб'єкта на об'єкт для досягнення певної мети (або наперед визначеної сукупності цілей). Управління здійснюють у системах, де існує мережа причинно-наслідкових залежностей. З однієї сторони, управління – явище об'єктивне, так як будь-яка система перебуває в полі впорядкованих, організованих впливів, стихійних і свідомих, як з боку суспільства, так і власних механізмів саморегуляції. З іншої

сторони, існування будь-якої системи, її функціонування підпорядковане певній меті і завданням управління і є втілювати цю мету в життя. Як суб'єктивне явище, управління завжди пов'язане з діяльністю людини. Існують різні види управління. Такий поділ пов'язаний з ознаками, які покладені в його основу. Так, залежно від суб'єкта впливу розрізняють управління державне, суспільне, адміністративне та ін. Щодо об'єкта, який зазнає такого впливу, виділяють: управління персоналом, управління капіталом, маркетингом, фінансами і т.д. Крім власне управління науковці говорять також про адміністрування, керівництво та менеджмент [1, с. 351–352].

Водночас впровадження управління фінансами, орієнтованого на результат, неминуче супроводжується підвищенням управлінської гнучкості і автономії державних організацій [2, с. 1].

У сфері управління фінансами державне управління займає провідне місце серед видів соціального управління (самоврядне, громадське, корпоративне), що передбачає організуючий і регулюючий вплив на діяльність людей (особи), наприклад, осіб, що працюють в Міністерстві фінансів України, де держава використовує різні види методів управлінської діяльності.

Зважаючи на те, що забезпечення фінансування суб'єктів аграрного господарювання здійснюється за рахунок бюджетного фінансування, саме при бюджетному фінансуванні використовуються різноманітні форми та методи управління.

Ст. 40 Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік», встановлено, що у 2022 році підтримка фермерських господарств та інших виробників сільськогосподарської продукції за бюджетною програмою здійснюється через Український державний фонд підтримки фермерських господарств у разі внесення відомостей про них до Державного аграрного реєстру. На період дії воєнного стану до Державного аграрного реєстру вносяться відомості про виробників сільськогосподарської продукції без дотримання вимог, визначених пунктом 2.15¹ статті 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», щодо питомої ваги вартості сільськогосподарських товарів/послуг. Такі суб'єкти господарювання включаються до Державного аграрного реєстру на період дії воєнного стану та не більш як на 12 місяців після його припинення або скасування. Якщо після завершення цього періоду виробник сільськогосподарської продукції не відповідає вимогам, визначеним пунктом 2.26 статті 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», він автоматично виключається з Державного аграрного реєстру [3].

Особливо це стосується фермерських господарств, які є найслабшими учасниками ринку, оскільки, по-перше – представляють аграрний сектор (який сам по собі уже є проблемним та ризиковим), а по-друге – це представники малого бізнесу, у підтримку і розвиток якого необхідно вкласти ще багато ресурсів. А оскільки в більшості випадків фермери не володіють такими фінансовими запасами і можливостями, які під силу великим сільськогосподарським підприємствам, то уже на початкових етапах зародження свого бізнесу держава повинна подбати про підтримку їхнього доходу [4, с. 46].

Прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання діяльності фермерських господарств», внесло суттєві зміни у питанні фінансової допомоги за рахунок коштів державного бюджету фермерським господарствам, у тому числі через Український державний фонд підтримки фермерських господарств.

Для прямої та єдиної взаємодії держави та агровиробників Міністерство аграрної політики та продовольства України запустило онлайн-платформу Державний аграрний реєстр, який тепер відкритий для реєстрації всіх українських аграріїв. Агровиробники, зареєстровані в ДАР, зможуть подати заявку на отримання державних субсидій, цільових, субсидованих кредитних програм, а також позик і технічної допомоги від ЄС та інших міжнародних донорів. Для реєстрації фермеру потрібен лише електронний підпис. Система створена за підтримки ЄС, з урахуванням найкращих європейських практик [5].

Державна підтримка фінансування суб'єктів аграрного господарювання, де головним розпорядником бюджетних фінансів та відповідальним виконавцем є Мінагрополітики, вказує на характер цілеспрямованих, організуючих і регулюючих дій, що становлять зміст публічного управління.

Одним із основних правових форм управління є видання правових актів. Прийняття постанови Кабінету Міністрів України «Про надання фінансової державної підтримки» від 24.01.2020 р. № 28, в тому числі й фінансування суб'єктів підприємництва – сільськогосподарських товаровиробників для провадження сільськогосподарської діяльності, вказує, що видання цього нормативного акту є актом управління, окрім того, норми вказаного нормативного акту, також свідчать, що норми цієї постанови вказують на вчинення (здійснення) юридично значущих дій, тобто, ще одну правову форму управління. Зокрема, згідно підпункту 2 пункту 8 постанови, для отримання державної підтримки відповідно до цього Порядку суб'єкт підприємництва повинен відповідати одному із критеріїв, а саме: для новоствореного бізнесу (стартап) суб'єкт підприємництва повинен мати бізнес-план щодо реалізації інвестиційного проекту, на впровадження якого суб'єкт підприємництва укладає договір фінансового лізингу з уповноваженим банком або уповноваженим лізингодавцем [6].

Діяльність Українського державного фонду підтримки фермерських господарств, надання фінансової державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам для провадження сільськогосподарської діяльності, в котрій раз є свідченням того, що провідною формою управлінської

діяльності Кабінету Міністрів України є прийняття розпоряджень і постанов, як правових актів публічного управління.

Фінансове планування є однією із функцій управління суб'єктом державного сектору економіки, що забезпечує досягнення стійкого розвитку. За своїм змістом та формою воно є особливою сферою господарської діяльності бюджетних установ, спрямованою на обґрунтування ефективності управлінських рішень із питань фінансового забезпечення функціонування та розвитку даних суб'єктів економіки та складання відповідних фінансових планів і прогнозів.

В управлінні фінансами виділяються об'єкти і суб'єкти управління. Об'єктами фінансового управління виступають різноманітні види фінансових відносин, централізовані і децентралізовані фінансові ресурси усіх ланок фінансової системи. Найважливішими об'єктами фінансового управління є фінанси підприємств, організацій і установ, фінанси домогосподарств, загальнодержавні фінанси. Суб'єктами фінансового управління є держава в особі законодавчих і виконавчих органів (у тому числі фінансових), а також фінансові служби підприємств, організацій і установ. Сукупність усіх організаційних структур, які здійснюють управління фінансами, утворює фінансовий апарат. Таким чином можна стверджувати, що управління фінансами – це система методів і форм організації фінансових відносин, які застосовує фінансовий апарат для ефективного формування, розподілу і використання фінансових ресурсів суб'єктів економічної діяльності з метою досягнення поставлених цілей та запланованих результатів [7, с. 78–79].

Системний підхід дозволяє сформувати комплексне уявлення про систему фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств і здійснити якісний аналіз діючих форм залучення фінансових ресурсів на основі функціонування цілісних об'єктів. Саме системний підхід дозволить комплексно сприйняти механізм дії та процес управління усіма складовими системи фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств на рівні фінансової системи країни та світу. Важливо, щоби ця діяльність включала логічну гнучкість у прийнятті актуальних управлінських рішень й адаптивність до змін зовнішніх і внутрішніх факторів у межах тактичних і стратегічних цілей [8, с.137].

Системний характер управління фінансовими ресурсами визначається наявністю певної сукупності елементів, поведіння кожного з яких впливає на поведінку цілого, вплив кожного з них на систему взаємозалежні, а сама система є складовою інших систем і залежить від їх функціонування [9, с. 12].

Зважаючи на складність проблем державної підтримки, зокрема хронічну недостатність ресурсної бази, особливу увагу необхідно звернути на рівень компетентності органів управління агропромислового сектора, якість адміністративних послуг, розподіл дотацій між регіонами та повноцінність і цілеспрямованість використання наявних державних ресурсів [10, с. 90].

Що стосується адміністративних послуг, то у відносинах між публічною адміністрацією і суб'єктами аграрного господарювання важливу роль повинен відігравати адміністративний договір. Як зазначають О. Світличний та А. Гуд, законодавство прямо не передбачає укладання такого договору. Незважаючи на це, законодавство України встановлює засоби підтримки органами державної влади господарської діяльності, яку здійснюють суб'єкти аграрних правовідносин [11, с. 108].

Висновок. Таким чином, здійснене дослідження управлінської діяльності публічною адміністрацією із забезпечення фінансування суб'єктів аграрного господарювання, свідчить, що державна підтримка фінансування суб'єктів аграрного господарювання, де головним розпорядником бюджетних фінансів та відповідальним виконавцем є Міністерство аграрної політики та продовольства України, неможлива без цілеспрямованих, організуючих і регулюючих дій, що становлять зміст публічного управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Мокрицька А.Б. Управління фінансами та фінансова політика: сутнісно-теоретичні аспекти. *Наукові записки. Серія «Економіка»*. 2010. Випуск 13. С. 351–358.
2. Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М., Белова І.В. Управління фінансами, орієнтоване на результат, як підхід до синергії інструментів державної політики. *Економіка і суспільство*. 2021. Випуск. 28. С.1–6.
3. Про Державний бюджет України на 2022 рік: Закон України від 02.12.2021 р. №1928-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022. № 3. Ст.12.
4. Піддубна Ю. В. Рівень підтримки фермерських господарств. *Агросвіт*. 2013. №6. С. 46–50.
5. Державний аграрний реєстр: онлайн-платформа для прямої взаємодії держави й агровиробників. URL: <https://zp.gov.ua/ru/articles/item/15533/derzhavnij-agrarnij-reestr-onlajn-platforma-dlya-priamoivzaemodii-derzhavi-j-agrovirobnikiv>.
6. Про надання фінансової державної підтримки: постанова Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 р. № 28 (в редакції постанови № 1194 від 14.10.2022). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-p>
7. Глушенко А.С. Фінанси: Навчальний посібник. Львів «Магнолія 2006», 2014. 440 с.
8. Яцук О.О. Сутність та зміст фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. №10. С.133–145.
9. Комарова Н. В. Теоретические основы менеджмента: конспект лекций М.: Доброе слово, 2005. 64 с.
10. Захожай К.В., Кравченко І. Й. Бюджетне фінансування сільського господарства в Україні.

Агроекономіка. 2019. № 22. С. 84–91.

11. Світличний О.П., Гуд А.М. Адміністративний договір в аграрному секторі економіки України. *Приватне та публічне право*. 2017. №4. С.106–109.

REFERENCES:

1. Mokrytska A.B. (2010). Financial management and financial policy: substantive and theoretical aspects. Proceedings. "Economy" series. Issue 13. P. 351–358. [in Ukrainian].
2. Bukhtiarova A.G., Pakhnenko O.M., Belova I.V. (2021). Results-oriented financial management as an approach to the synergy of public policy instruments. *Economy and society*. Issue. 28. P.1–6. [in Ukrainian].
3. On the State Budget of Ukraine for 2022: Law of Ukraine dated 02.12. 2021 No. 1928-IX. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. No. 3. Article 12. [in Ukrainian].
4. Yu. V. Poddubna. (2013). The level of support for farms. *Agroworld* No. 6. P. 46–50. [in Ukrainian].
5. State agrarian register: an online platform for direct interaction between the state and agricultural producers. URL: <https://zp.gov.ua/ru/articles/item/15533/derzhavnij-agrarnij-reestr-onlajn-platforma-dlya-priamoivzaemodii-derzhavi-j-agrovirobnikiv>. [in Ukrainian].
6. On the provision of financial state support: Resolution No. 28 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated January 24, 2020 (as amended by Resolution No. 1194 dated October 14, 2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-p>. [in Ukrainian].
7. Hlushchenko A.S. (2014). Finance: Study guide. Lviv "Magnolia 2006", 440 p. [in Ukrainian].
8. Yatsuh O.O. (2018). The essence and content of financial support for the activities of agricultural enterprises. *Economy. Finances. Management: topical issues of science and practice*. No. 10. P.133–145. [in Ukrainian].
9. Komarova N. V. (2005). Theoretical foundations of management: lecture notes M.: Dobroe slovo, 64 p. [in Ukrainian].
10. Zahozhai K.V., Kravchenko I.Y. (2019). Budgetary financing of agriculture in Ukraine. *Agroworld*. No. 22. P. 84–91. [in Ukrainian].
11. Svitlichny O.P., Hood A.M. (2017). Administrative agreement in the agricultural sector of the economy of Ukraine. *Private and public law*. No. 4. P.106–109. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.11.2022

УДК: 342.951:61

DOI: 10.36550/2522-9230-2022-13-226-231

Коваль Богдан Вікторович,
адвокат Ради адвокатів Полтавської області
Національної Асоціації Адвокатів України
e-mail: koval_b1@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-5591-3646>

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Проведено дослідження антикорупційної політики у сфері охорони здоров'я з огляду на те, що ця сфера суспільних відносин є чи не найсприятливішою для корупції через високий рівень вразливості до актів хабарництва. Наголошено на актуальності обраної тематики, з огляду на фундаментальне значення забезпечення прозорості та законності сфери охорони здоров'я для суспільства та держави. Метою дослідження є з'ясування особливостей реалізації антикорупційної політики у сфері охорони здоров'я та окреслення шляхів її удосконалення з огляду на існуючі проблеми.

З'ясовано, що боротьба з корупцією включає в себе дії, спрямовані на запобігання, обмеження або протидію корупції, а також на пом'якшення її негативних наслідків за допомогою реалізації загальнодержавної антикорупційної стратегії. З огляду на існуючі виклики доведено необхідність постійного вдосконалення антикорупційної політики держави у сфері охорони здоров'я за допомогою побудови ефективної інституційної та нормативної складової.

Вказано, що антикорупційна політика у сфері охорони здоров'я закріплена у положеннях антикорупційного законодавства, ґрунтується на відповідних принципах та реалізується завдяки передбаченим у законодавстві механізмам протидії корупції. При цьому протидію корупційним проявам у цій сфері необхідно розглядати як складову загальнодержавної політики попередження корупції. Водночас важливо визначити пріоритетні напрями антикорупційної діяльності держави з урахуванням найбільш небезпечних загроз сфері охорони здоров'я.

Обґрунтовано, що основні зусилля антикорупційної політики у сфері охорони здоров'я варто спрямовувати на забезпечення гарантій дотримання основних засад функціонування правової держави та на формування громадянського суспільства з високим рівнем правової культури і правосвідомості. Антикорупційна політика у сфері охорони здоров'я повинна зосереджуватися на чіткій координації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування